

**ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ**

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

«Για τον τρίτο αιώνα ελληνικής ελευθερίας»

Ο Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης γράφει για τις ελπίδες και τους κινδύνους της τρίτης εκατονταετίας της ελεύθερης Ελλάδας.

Το 2021 είναι το έτος της διακοσιοστής επετείου της Ελληνικής Επανάστασης. Εύλογο είναι η επέτειος και οι πολλαπλοί συμβολισμοί της να εκτρέφουν τόσο προσδοκίες όσο και διαθέσεις στοχαστικών αναδρομών. Όσοι θα σπεύσουν να λάβουν δημοσίως τον λόγο θα μπορούσαμε να προδικάσουμε ότι εμπίπτουν σε δύο κατηγορίες: αφενός όσοι θα αποδυθούν στο εύκολο έργο του πανηγυρισμού και της καλλιέργειας της συλλογικής αυταρέσκειας, εξαιρώντας τους αγώνες, τις θυσίες και τα επιτεύγματα της διαδρομής των δύο αιώνων του ελληνικού ελεύθερου βίου· στην άλλη πλευρά είναι όσοι αρέσκονται στην αυτομαστίγωση, με την υπογράμμιση των αποτυχιών και των παθογενειών στους κόλπους ενός συνεκτικού έθνους. Και οι δύο πλευρές προβάλλουν επιχειρήματα, τα οποία διαθέτουν ισχυρά ερείσματα στην ιστορική εμπειρία.

Επί της διχογνωμίας αυτής, ακόμη και η αυστηρότερη θεώρηση της διαδρομής των διακοσίων ετών της ελληνικής ελευθερίας θα αναγνωρίσει ότι ο ισολογισμός είναι θετικός. Αρκεί μια σύγκριση του πού βρισκόταν η ελληνική κοινωνία, ό,τι σήμερα αποκαλούμε ελληνισμό, γύρω στο έτος 1800, και πού βρίσκεται στις απαρχές του εικοστού πρώτου αιώνα: από τη δουλεία, την αβεβαιότητα και την ανασφάλεια συγκαταλεγόμαστε τώρα στους πραγματικά προνομιούχους του πλανήτη, ανήκουμε οργανικά στην Ευρώπη της ευημερίας και των ελευθεριών. Ποιος θα μπορούσε ορθολογικά και καλόπιστα να αμφισβητήσει αυτή την πραγματικότητα χωρίς να καταφεύγει σε ανιστόρητες αφέλειες και ρητορικές υπερβολές;

Καταστροφές υπήρξαν όντως σημαντικές, και μάλιστα ανυπολόγιστες εθνικές τραγωδίες. Ας μην ενδώσουμε όμως στον σχεδόν ακαταμάχητο πειρασμό της μεμφιμοιρίας. Ας σκεφτούμε θετικά και ας στραφούμε σε έναν στοχαστικό διάλογο για το μέλλον της χώρας, όπως επιζητεί και η ψυχολογία της ανατολής του νέου ενιαυτού.

Βέβαια, οποιαδήποτε «θετική» σκέψη προσκρούει, τη στιγμή που γράφονται οι γραμμές αυτές, στη φοβερή εμπειρία της πανδημίας, που σκιάζει τον πλανήτη και τις προοπτικές του και απειλεί επίσης και την ελπίδα μας να εορτάσουμε, όπως της αξίζει, τη διακοσιοστή επέτειο της ελευθερίας μας. Με επίγνωση αυτής της ευθύνης, ίσως να μπορούσαμε να απαριθμήσουμε κάποιες προτεραιότητες που θα έπρεπε να βρεθούν στο επίκεντρο της συλλογικής μας φροντίδας. Καταθέτω λοιπόν μερικές σκέψεις με συστολή αλλά και αγωνία.

Η οικολογική πρόκληση

Πρώτο αντικείμενο προβληματισμού και μέριμνας θα πρέπει να είναι η προστασία του περιβάλλοντος και η αντιμετώπιση των αμέτρητων οικολογικών προβλημάτων που προκαλούν η ανθρωπίνη πλεονεξία, η αρπακτικότητα και η έλλειψη ευαισθησίας απέναντι στη φύση. Η καταστροφή του περιβάλλοντος λειτουργεί κυρίως εις βάρος των μεγάλων τμημάτων της ανθρωπότητας που είναι λιγότερο προνομιούχοι από εμάς και υφίστανται τις συνέπειες των συνεχώς διευρυνόμενων μορφών της ανισότητας. Είναι μια εμπειρία πικρή και αποκαρδιωτική να βλέπει κανείς την αποτύπωση του προβλήματος αυτού στην καταστροφή της φυσικής ομορφιάς της ωραίας χώρας στην οποία ζούμε, που στενάζει κάτω από την ασύστολη απόθεση, παντού γύρω μας, απορριμμάτων της ανθρωπίνης απληστίας και ανευθυνότητας.

Παιδεία και γλώσσα

Δεύτερον, θα πρέπει επιτέλους με σοβαρότητα και ειλικρίνεια να μας απασχολήσει η καλλιέργεια της ελληνικής γλώσσας. Έχοντας επιβιώσει για τρεις χιλιάδες χρόνια, η ελληνική γλώσσα απειλείται σήμερα από την πίεση του διαδικτύου και τη γλωσσική **αβελτηρία** ορισμένων πολιτικών και δημοσιογράφων, ιδίως εκείνων των ηλεκτρονικών ΜΜΕ. Ας θυμηθούμε ότι η απελευθέρωση της βόρειας και της νησιωτικής Ελλάδας και η αναζωογόνηση και η καλλιέργεια της νέας ελληνικής υπήρξαν τα σημαντικότερα **επιτεύγματα** του ελληνικού κράτους. Η καλλιέργεια της γλώσσας εξασφάλισε τόσο βιώσιμη παιδεία στη χώρα όσο και την εμφάνιση αξιόλογης λογοτεχνίας. Τώρα πλέον παιδεία και γλώσσα απειλούνται σοβαρά, μεταξύ άλλων και από την αδυναμία των εκάστοτε κρατούντων να **αντιληφθούν** την ουσιαστική και ιστορική σημασία τους. Αλήθεια, αναρωτήθηκε κανείς αν μπορεί να υπάρχει η Ελλάδα χωρίς ακμαία την ελληνική γλώσσα; Ας διερωτηθούμε επίσης κατά πόσον η ψηφιακή **πανάκεια** στην εκπαίδευση, την οποία **επαγγέλλεται** ένας μάλλον απλουστευτικός «εκσυγχρονισμός», όντως πρόκειται να προαγάγει την παιδεία ως «δύναμη θεραπευτική της ψυχής», όπως έγραψε κάποτε ο Ι. Θ. Κακριδής.

Χωρίς ουσιαστική παιδεία και γλωσσική κατάρτιση δεν θα μπορέσει η Ελλάδα να αντιμετωπίσει και την άλλη σοβαρότατη πρόκληση, η οποία πλέον είναι πιεστικά ορατή και θα καθορίσει πολλά ζητήματα μέσα στον εικοστό πρώτο αιώνα, την πρόκληση της πολυπολιτισμικότητας και της ενσωμάτωσης των προσφυγικών ομάδων που συρρέουν από μη προνομιούχες περιοχές του πλανήτη. Η ελληνική παιδεία και γλώσσα υπήρξαν ο αγωγός της εθνικής ενότητας κατά την περίοδο της συγκρότησης του ελληνικού κράτους και αυτός προσφέρεται ως ο πρωταρχικός μηχανισμός εγκοινωνισμού των παιδιών του μεταναστευτικού πληθυσμού, που θα τους καταστήσει εποικοδομητικά μέλη της κοινωνίας πολιτών μάλλον παρά θύματα του υποκόσμου.

Κατέθεσα από τη σκοπιά του μελετητή της ιστορίας του ελληνισμού ορισμένες σκέψεις για το μέλλον ως υπαινιγμούς μάλλον, παρά ως κατηγορικές παραινέσεις. Όσα ελέχθησαν εκπορεύονται από την ελπίδα, συχνά φευγαλέα και ανεκπλήρωτη, να πρυτανεύσει στον δημόσιο και ιδιωτικό βίο η σοβαρότητα και η συναίσθηση ευθύνης τόσο για το ιστορικό καταπίστευμα του οποίου είμαστε ανάδοχοι όσο και για όσα οφείλουμε να προσφέρουμε στην ευρωπαϊκή οικογένεια και στον κόσμο. Να ελπίσουμε ότι κατά την τρίτη εκατονταετία του ελεύθερου εθνικού βίου θα μπορέσουμε να απαλλαγούμε από τα δεινά του λαϊκισμού στις ποικίλες αποχρώσεις του και της ακραίας ιδιοτέλειας που μαστίζει την κοινωνία, ώστε η Ελλάδα, που αναδύθηκε από τον οραματισμό της ελευθερίας και τις

θυσίες των αγωνιστών του 1821, να είναι εκείνη που οφείλει να είναι; Εύχομαι να μην πρόκειται για «κενές ελπίδες», για να θυμηθούμε τον Αίαντα του Σοφοκλή.

Περιοδικό «Κ», Πασχάλη Μ. Κιτρομηλίδη

07.01.2021

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

«Το 1821 σήμερα»

Γιατί μελετούμε σήμερα την Τουρκοκρατία και το 1821; Τι σημαίνει για τους νέους μας σήμερα η Ελληνική Επανάσταση; Στο βιβλίο αυτό καταθέτω τις απόψεις μου και τις απαντήσεις μου μετά από μελέτες, έρευνες πηγών, ομιλίες και ραδιοφωνικές εκπομπές τριάντα ετών για τα θέματα αυτά.

Πρώτον, το 1821 μας ενδιαφέρει για να διδαχθούμε από τον αντιστασιακό χαρακτήρα του Έλληνα και από τις δυνάμεις που τον κράτησαν όρθιο υπό συνθήκες δουλείας: Την Ορθόδοξη Πίστη και την πεποίθηση της συνέχειας του Ελληνικού Έθνους.

Δεύτερον, διότι τα μηνύματα του 1821 αφορούν και την αντιμετώπιση των σύγχρονων εθνικών θεμάτων. Να μην τα περιμένουμε όλα από τους ξένους, αλλά να βασιζόμαστε κυρίως στις δικές μας δυνάμεις. Το Ναυαρίνο είναι η συνέπεια των ελληνικών επιτυχιών κατά τα δύο πρώτα χρόνια της Επανάστασης. Αν δεν αποδείξεις ότι έχεις θέληση για νίκη, κανείς ξένος δεν σε υπολογίζει.

Τρίτον, για να αποφύγουμε τα λάθη του παρελθόντος, όπως είναι η διχόνοια «που βαστάει ένα σκήπτρο η δολερή», κατά τον Διονύσιο Σολωμό.

Τέταρτον, για να τιμούμε τη μνήμη των προδρόμων, των πρωταγωνιστών, των αγνώστων και γνωστών συντελεστών της Εθνεγερσίας. Για να θυμόμαστε αυτούς που έδωσαν μάχες ειρηνικές και πολεμικές, για να διαφυλάξουν την εθνική ταυτότητα, για να διαδώσουν την ελληνορθόδοξη παιδεία, για να φέρουν την ελευθερία.

Πέμπτον, για να μην απελπιζόμαστε στα δύσκολα. Να αντλούμε ελπίδα και συγκρατημένη αισιοδοξία από τα ιδανικά και από τη μαχητικότητα των προγόνων μας.

Κωνσταντίνος Χολέβας – Απόσπασμα από τον Πρόλογο του βιβλίου Το 1821 σήμερα - Τα μηνύματα του 1821 και τα σύγχρονα εθνικά θέματα, Εκδόσεις ΑΡΧΟΝΤΑΡΙΚΙ, Αθήνα 2020.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Το προσκύνημα του Τσάιλντ Χάρολντ

[...]

Ω! είναι από πέτρα όποιος για σε δε νιώθει, ωραία Ελλάδα,
ό,τι εραστής όπου θεωρεί μπρος του νεκρή ερωμένη,
κι αναισθητή έχει την καρδιά που αβούρκωτη απομένει,
μετόπες, τείχη και βωμούς βλέποντας σκόνη, αράδα
να σου τα γδύνουν Βρετανοί, που θα 'πρεπε ταμένοι
να στέκουν φυλακότες στα λείψανα τεμένη.
Ανάθεμά τη τη στιγμή κουρσάροι που αρμενίζαν
απ' το νησί τους, κι έσκιζαν τα στήθη σου ξανά
τα πληγωμένα, αρπάζοντας να παν στα βορινά
και μισητά τους κλίματα, θεούς που ανατριχιάζαν.

Λ. Μπάυρον, Τα τραγούδια του για την Ελλάδα, μτφρ. Στέφανος Μύρτας

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α

Να αποδώσετε σε 60-80 λέξεις τους λόγους για τους οποίους οφείλουμε κατά τον συγγραφέα του κειμένου 2 να μελετάμε την ιστορία της ελληνικής επανάστασης του 1821.

(μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Β

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με τα κείμενα 1 και 2, τις παρακάτω προτάσεις, σημειώνοντας δίπλα σε κάθε πρόταση τη λέξη «Σωστό» ή «Λάθος». Οι απαντήσεις σας να τεκμηριώνονται με συγκεκριμένες παραπομπές από τα κείμενα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

1. Η Ευρώπη αποτελεί ένα περιβάλλον ευημερίας των λαών.
2. Τα οικολογικά προβλήματα έχουν τις ρίζες τους στην απουσία οικολογικής συνείδησης και της επιδίωξης του κέρδους εκ μέρους των ανθρώπων.
3. Η καλλιέργεια της παιδείας και της γλώσσας μας αποτελεί προϋπόθεση για την ενσωμάτωση των ξένων στην Ελλάδα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

4. Το μήνυμα του '21 ανέδειξε την ανάγκη να εμπιστευόμαστε τα συμμαχικά κράτη της Ευρώπης για την επίλυση των εθνικών ζητημάτων μας.
5. Η μελέτη της Επανάστασης οδήγησε τους Έλληνες να διδαχθούν από τα λάθη του παρελθόντος.

(μονάδες 15)

B2. Στο κείμενο 1:

A. Ποιος φαίνεται να είναι ο σκοπός του συγγραφέα στην τρίτη παράγραφο του κειμένου ; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας λαμβάνοντας υπόψη σας τις γλωσσικές επιλογές του.

(μονάδες 4)

B. Ο συγγραφέας στην 4^η παράγραφο, για να αποδώσει τις σκέψεις του εναλλάσσει τη χρήση του γ'ενικού, α' πληθυντικού και α' ενικού προσώπου. Να προσδιορίσετε πώς λειτουργεί το καθένα από αυτά στο νόημα αλλά και το ύφος του κειμένου.

(μονάδες 6)

Γ. Ο συγγραφέας στο κείμενο επιλέγει κυρίως μακροπερίοδο ή μικροπερίοδο λόγο; Αφού προσδιορίσετε το είδος της σύνταξης να προσδιορίσετε τι προσδίδει η επιλογή του αυτή στο ύφος του κειμένου.

(μονάδες 5)

B3.

A. Να αντικαταστήσετε τις υπογραμμισμένες λέξεις της 6^{ης} παραγράφου του κειμένου 1 με άλλες συνώνυμες, ώστε να καταστήσετε το ύφος πιο απλό.

(μονάδες 5)

B. Να προσδιορίσετε τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται η συνοχή των παραγράφων στο κείμενο 2.

(μονάδες 5)

ΘΕΜΑ Γ

Ποιο θέμα εξετάζεται στο απόσπασμα από το ποίημα του Μπάυρον; Ποιούς κατονομάζει ως υπευθύνους και πώς τους αντιμετωπίζει ο ποιητής για όσα προκάλεσαν; (να χρησιμοποιήσετε δύο τουλάχιστον κειμενικούς δείκτες στην απάντησή σας). Ποια είναι η δική σας θέση σχετικά με το ζήτημα αυτό και με ποιο βασικό επιχείρημα θα μπορούσατε να την στηρίξετε; Η απάντησή σας να είναι σε 120-150 περίπου λέξεις.

(μονάδες 15)

ΘΕΜΑ Δ

Ο Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης ελπίζει πως "κατά την τρίτη εκατονταετία του ελεύθερου εθνικού βίου μας θα μπορέσει η Ελλάδα να γίνει αυτό που οφείλει να γίνει". Ευαισθητοποιημένοι από τη φράση του αυτή και από τις συζητήσεις για τον εορτασμό των 200 χρόνων από την ελληνική Επανάσταση, γράφετε στο ημερολόγιό σας τις σκέψεις σας για το ποια πιστεύετε ότι οφείλει να γίνει η Ελλάδα σήμερα. Ποια εφόδια κρίνετε ότι χρειάζεται να διαθέτει η γενιά σας, προκειμένου να δημιουργηθεί αυτή η Ελλάδα; (300-350 λέξεις).

(μονάδες 30)

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Δεν επιτρέπεται να γράψετε καμία άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΣΑΡΑΝΤΙΤΗ ΕΙΡΗΝΗ